

ΞΕΝΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ

ΤΟΥ ΜΙΓΚ. ΖΑΜΑΚΟΪΣ

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ

Ο Έρρικός Φινελέν κι' ο Τριζενέ, είχαν νά ιδωθούν χρόνια, από τὰ μαθητικά τους θρα- νιά, όταν μία μέρα ανταμώνθηκαν ξαφνικά στο σταθμό του Μετρό τῆ στιγμῆ πού ένας κατέ- βαινε κι' ὁ ἄλλος ἔμπαινε στο ἴδιο θαγόνι.

Τὰ μάτια τους ἔλαμψαν ἀπ' τὴν συγκίνησι.

Ὁ σταθμάρχης ὅμως σφύριξε σχεδὸν ἀμέσως κι' ὁ Φινελέν μόλις πρόφτασε νὰ πῆ στον ἀγαπημένο φίλο του τῆς γλυκείας περασμένη παιδικῆς ἡλικίας:

— Ἐλα νὸ φάμε μαζὺ τὸ μεσημέρι τὴν Τρίτην, 17 ὁδὸς Λαχόρ.

Μὴν τὸ ξεχάσης!...

Τὸ τραῖνο χάρθηκε μέσα στοῦνε κι' ὁ Τριζενέ ἀνέθηκε συγκινημένος τὶς σκαλές του σταθμοῦ. Πόσα τοῦ ἔφερνε στοῦν αὐτῆ ἡ ἀπροσδόκητη συνάντησις...

— Ὁ Έρρικός! Πόσο μ' ἀγαποῦσε στο Κολλέγιο καὶ πόσος συγκινηθεὶς δοκίμασε μαζὺ στο Καρτίε Λατέν... Φίλος γεμάτος καρδιά, καὶ τίποτ' ἄλλο. Ἀπ' τοὺς λίγους, τοὺς πολὺ λί- γους ποὺ δὲν ξεχνιούνται μετὰ χρόνια...

Ὅπως γίνεται σχεδὸν πάντα, ὅταν φθάσῃ ἡ ὠριμη ἡλικία, εἶται κι' οἱ δύο ἀγαπημένοι φίλοι εἶχαν χρησιτῆ σχεδὸν ἀμέ- σως μόλις τέλεισασαν τὶς σπουδῆς τους: Ὁ Τριζενέ διαριστήκε στὴν ἐπαρχία, στοῦ ὑποκαπιταλίου μιάς μεγάλῃς Τραπεζῆς κι' ὁ Φινελέν παντρεύτηκε κι' ἔκανε στὴν ἴσκιον Ἀνατολή τὸ γαμήλιο ταξεῖδι του. Μερικῆς κάρτες ἀπὸ τὸ Ἄγιο Γιοκοχάμα, δυό- τρια γράμματα ἀπ' τὸ Μοντελιέ κι' ἡ μεγάλη παλῆ φίλια τῶν δύο νέων οκεπιάστηκε κάτω ἀπ' τὶς καθημερινῆς ἀνάγκες τῆς καινούργιας τῶν ζωῆς. Καὶ τώρα, ὕστερ ἀπὸ δέκα ὀλό- κληρα χρόνια αἰωτῆς καὶ σχεδὸν λήθης, ὁ Τριζενέ κι' ὁ Φινε- λέν ξαναανταμώνθηκαν μέσα στοῦ ξένο πλῆθος, στοῦ οὐδερδρὸμικοῦ σταθμοῦ... Τὰ παράξενα, ἡ ἰδιοτροπιῆς τῆς ζωῆς...

Τὴν Τρίτην τὸ μεσημέρι, ὁ Τριζενέ παρου- σιάστηκε στὴν ὁδὸ Λαχόρ. Ὁ Ένας ὑπὸ τῆς τῶν ὀδῆγος στοῦ ὠραῖο σαλόνι ρυθμοῦ ἀντι- βασιλείας, ἐπιπλωμένο μετὰ λεπτὸ ὑόστυ. Ὁ Τριζενέ θυμῆθηκε πὺς ἀπὸ παιδί ἀκόμη, ὁ Έρρικός ἦτανε μανιώδης γιὰ τὰ κομφοτεχνῆ- ματα καὶ τὰ χαριτωμένα μπιμπέλο.

Κάθισε στον καναπέ καὶ καθὼς ἐπιθεωροῦ- σε τοὺς τέσσερες τοίχους, τοῦ ἔκανε μεγάλῃ ἐντύπωσι μιά θελκτικωτάτη προσωπογραφία, πάνω ἀπ' τὸν χαμηλὸ καθρέφτη τοῦ τζακιού. Ἦτανε τὸ πορτραῖτο μιάς ἀξιολάτρευτῆς νε- ρικής κυρίας, πολὺ παλῆς ἐποχῆς θέβαια, μετὰ πλοῦσια κυματιστὰ μαλλιά τῆς χυμένα μετὰ ἀπερίγραπτη χάρι πάνω στοὺς ὤμους τῆς καὶ μετὰ διὰ τὸ κεφάλι. Τὸ βλέμμα τῆς ἦτανε ὄνειρο καὶ τὰ κανονικά κι' ἐκφραστικὰ χα- ρακτηριστικὰ τῆς φανέρωναν μιά ξεχωριστῆ ψυχικῆ εὐγένεια.

Ἡ εἰκόνα εἶχε κιτρινίσει πειὰ ἀπ' τὴν πολυκαίρια, χωρὶς ὅμως νὰ χάνη τίποτε ἢ γλυ- κεία καλλονῆ τῆς ὠραίας κυρίας. Θὰ ἦτανε χωρὶς ἄλλο κάποια μεγάλη κυρία πριγκί- πισσα ἢ καὶ βασιλίσσα. Καὶ μόνο πὺ τὴν ἔ- βλεπε, ἐνοιῶθε τὴν καρδιά του νὰ πλημμυρί- ζῃ ἀπὸ συγκίνησι ὁ Τριζενέ...

Μιά γυναῖκα μπῆκε κείνη τὴ στιγμῆ στο σαλόνι, ψηλῆ, ἐπι- θλητικῆ καὶ μετὰ ὀσβαρῆ φυσιογνωμία κι' ἀπὸ πίσω τῆς ὁ Έρ- ρικός Φινελέν:

— Ὁ φίλος μου Ἔκτωρ Τριζενέ... Ἡ γυναῖκα μου...

Μετὰ τὶς πρώτες τυπικῆς κουβέντες, ὁ Ἔκτωρ δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσῃ περισσότερο τὴν περιέργειά του:

— Ἐχετε κεί ἕνα θαυμάσιο παλιὸ πορτραῖτο... εἶπε.

— Κι' αὐτὸ ὁ Έρρικός τὸ ξετρούπεσε, εἶπε ἡ κ. Φινελέν. Δὲν εἶνε ἀληθινὰ θαυμάσιο; Προσέξατε τὸ γλυκὸ, μελαγχολικὸ τῆς βλέμμα;

— Τίνος ζωγράφου εἶνε;

— Δὲν τὸ ξέρουμε δυστυχῶς, ἀπάντησε ἀμέσως ὁ Φινελέν. Δὲν εἶχε καμιάν ὑπογραφή. Ὅτε καὶ ποιά εἶνε ἡ γυναῖκα αὐτῆ δὲν μπόρεσαμε νὰ μάθουμε. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἐμποδίζει νὰ εἶνε ἕνα ἀληθινὸ ἀριστοῦργημα.

Μετὰ τὸ γεῖμα πέρασαν πάλι στο σαλόνι. Ἀφοῦ οερβηριστή- κε ὁ καφῆς, ἡ κ. Φινελέν ἀποχαίρησε τὸν Ἔκτωρα. Εἶχε με- ρικῆς ἐπισκέψεις νὰ κἀνη.

— Σὰς ἀφίνα, εἶπε. Δυὸ παλιὸ φίλοι, ὕστερ ἀπὸ τόσα χρό- νια, θάχετε πολλὰ νὰ πῆτε...

— Λοιπὸν; ρώτησε ὁ Έρρικός, δειχόντας τὸ πορτραῖτο ὅταν εἶχαν μόνον, τὴν θρῖσκεία ὀμορφῆ αὐτῆ τῆς γυναῖκα;

— Κάτι περισσότερο... Δὲν εἶχε ξαναβῆ αὐτὸ τὸ θεῖο θέληγ- τρο εὐ καμιά προσωπογραφία... Τὸ ἔκφρασι!... Τὸ ψυχῆ!...

— Εἶνε ἡ πρώτη μου γυναῖκα... εἶπε σχεδὸν ψιθυριστὰ, θλι-

θερά, ὁ Έρρικός.

— Ἡ πρώτη σου γυναῖκα; Αὐτῆ ἡ κυρία μετὰ τὸ διάδημα;... Τὶ κάθεται καὶ μοῦ λές τώρα...

— Τὴν καθαρῆ ἀλήθεια...

Σηκώθηκε καὶ θεβαίωθηκε πὺς ἦσαν μόνον στοῦ διαμέρισμα.

— Ἡ νέα πὺ παντρεύτηκε πρὸ δέκα ἐτῶν καὶ πὺ δὲν πρό- φτασε δυστυχῶς νὰ τὴν γνωρίσει, γιὰτὶ εἶχε φύγει γιὰ τὸ Μοντελιέ, δὲν ἦτανε μονάχα θάυμα ὀμορφίας, ἀλλὰ εἶχε καὶ ψυχῆ γεμάτη καλωσύνη, χαρακτήρα σπάνιο καὶ μυαλὸ ἔξαιρε- τικὸ. Ἦτανε ἕνα ὑπέρογο πλάσμα πὺ οὐδὲν μπόρουσε νὰ φαν- τασθῶ ποτέ, πὺς θὰ τὸ συναντοῦσα σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. Φαν- τάζεσαι πόσο τὴν ἀγαποῦσα. Ἐπὶ τρία χρόνια ἦμιον ὁ πὺ ἐπι- τυχημένος ἀνθρώπος τοῦ κόσμου... Πέθανε μίαν ἀνοιξῆ, ἐμῶς σὲ τρεῖς μέρες... Ὅτε μπόρεσαν οἱ γιανοὶ νὰ μοῦ ἐξηγήσουν ἀπὸ τί... ἴσως γιὰτὶ ἡ θεία τῆς δὲν ἦτανε σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, ἀλλὰ μόνονα στοὺς οὐρανούς... Μερικῆς ἐξδομάδες πρὶν τὴν γάμο, παρεκάλεσα τὸν φίλο μας Μονερόν, πὺ ἦτανε πειὰ περιφίμος ζωγράφος, νὰ κἀνη τὸ πορτραῖτο τῆς. Ἄλλοιμονο! Ἡ γυναῖκα μου πὺ πῆθανε πρὶν ἀποτελειῶσι τὸ πορτραῖτο ἔφυγε ἀμέσως τὴν ἀπελπισία μου... Ἐφυγε ἀμέσως τότε γιὰ ἕνα μεγάλου ταξεῖδι, γιὰ νὰ μὴ ἐβλέπω τίποτε, νὰ μὴ ἀκούω τίποτε πὺ νὰ με κἀνη νὰ πεθάνω ὀμορφῆς φορῆς τὴν ὄρα...

... Ὁ καιρὸς, τὰ χρόνια πέρασαν... Κάποτε γνώρισα σ' ἕνα σπίτι φιλικὸ μὰ γῆρα, τὴν κ. Στερνύ. Ἦμιον τόσο οἰαῖος, τόσο ἀδύνατος, τόσο συτριμμένος καὶ στὴν ἀρχῆ μιάς ὀσβαρῆς νευρασθενείας... Οἱ φίλοι μου προσάθασαν ἴσοο πολὺ, ὥστε,

ἐπιτέλους, ἠέπεισαν καὶ ξαναπαντρεύτηκε μετὰ τὴν κ. Στερνύ... Πρόκειται, φυσικά, γιὰ ἕνα λευκὸ γάμο, γιὰ μιά συντροφία διὰ πλῆγωμένων ψυχῶν... Ἐνα φάρμακο ἐναντίον τῆς φρικτῆς μοναξιάς καὶ τῶν δύο μα...

... Τὴν εἶδες τῆς δευτέρῃς γυναῖκα μου. Τέσ- σερα χρόνια τώρα ζοῦμε μαζὺ, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴ εἶμαστε ὀλομόνογοι. Αὐτὸ ὅ- μως δὲν τὴν ἐπιτόδισ, ἀμέσως ἀπ' τὴν ἀρ- χῆ, νὰ δειγῆ μιά περιέργη ζηλοτυπία γιὰ τὸ παρελθόν μου... Περιέργη γυναῖκα ψυ- χολογία!... Ξερε καλά τὴν λατρεία μου γιὰ τὴν πρώτη μου γυναῖκα κι' ὅτε μοῦ κρύ- βει τὴν ἀγάπη τῆς γιὰ τὸν πρώτο τῆς ἀν- τρα. Δὲν θὰ μπόρουσε ὅμως νὰ ὀσφέρει, νὰ ἐβλέπῃ τὴν σκέψι μου διαρκῶς προσπωμένη στὴν χαμένη μου εὐτυχία... Δὲν θὰ δεχόταν ποτέ, ἢ θὰ ἐνοιῶθε θαθεῖα πίκρα, ἡ δυστυ- χισμένη, ἀν ἤξερε πὺς ἔγω ἐδῶ στο σαλόνι, τὸ πορτραῖτο τῆς λατρευτῆς μου γυναῖκα- λας. Γι' αὐτὸ λοιπὸν...

— Γι' αὐτὸ λοιπὸν;

— Ἀναγκάστηκε νὰ μεταμορφῶσω, ὅπως τὸ ἐβλέπεις, τὸ πορτραῖτο τῆς γυναῖκα μου. Πῆγα τὸ πρώτο πορτραῖτο τῆς στον ἴδιο ζω- γράφο κι' ἀφοῦ σκεφθήκαμε καλά, θρῖκαμε τὴ λύσι: Ἐκανε ἕνα καινούργιο πορτραῖτο τῆς γυναῖκα μου, δίνοντας ὅμως στον μου- σασμὰ καθὼς καὶ σ' ὄλες τὶς λεπτομέρειες,

καταφανῆ τὰ ἴχνη τῆς παλῆς ἐποχῆς. Ἐρριξε χυτὰ τὰ μαλλιά τῆς, τῆς φόρεσε διάδημα, ἄλλαξε πολὺ τὸ πρόσωπο, ὥστε νὰ μὴ μοιάζῃ σχεδὸν διόλου μετὰ τῆς φωτογραφίας τῆς, κρατώντας μόνονα τὴν ψυχῆ, τὴν ἔκφρασι τῶν ματιῶν, τὴν ἐσωτερικότητα, τὴν καλωσύνη, τὴν εὐγένεια, κατὶ τὸ οὐράνιο πὺ εἶχε ἐκείνη...

Τώρα ὁ Έρρικός ἔκλαιγε μετὰ σκυμμένο τὸ κεφάλι, καθὼς ἔ- λεγε αὐτὰ τὰ λόγια.

— Ἐταῖ ἡ κ. Στερνύ. Δὲν μπορεῖ νὰ τὴν ἀναγνωρίσει. Ἐγὼ ὅ- μως, ἀντικρῶς σὸ κάθε στιγμῆ τὴν ψυχῆ τῆς...

— Καὶ τὸ πρώτο πορτραῖτο; Τὶ ἀπόγινε; Θὰ μπόρουσε νὰ τὸ ἰδῶ καμιά μέρα;

— Ὁ, ἴσως νὰ σοῦ δείξῃ...

— Ποῖς;

— Ὁ Μονερόν... ὁ ζωγράφος...

— Ὁ Μονερόν; Τὸ ἀφῆσε ἐκεῖ;... Στο ἀτέλει του;

— Ναί... Μετὰ παρεκάλεσε μετὰ δάκρυα νὰ τοῦ τὸ χάρισω... Τὴν πὺ πῆθανε κείνη, κλαίνοντας, μετὰ λυγμούς κι' αὐτὸς, οὐδὲ ὀμολογήθηκε πὺς τὴν ἀγάπησε... Τὴν ἀγάπησε, ὅταν τὴν ζω- γράφισε... χωρὶς νὰ πῆ λέξῃ, οὐτε νὰ φανερωθῆ διόλου τότε... Τώρα ὅμως, καταλαβαίνεις;... Κλαίγαμε ἀγκαλιασμένοι... Νοῖῶ- θαμε θαθεῖα τὸν πόνο μας. Καὶ τοῦ τὸ χάρισα τὸ ἄλλο πορ- τραῖτο, τὸ πρώτο. Ὅταν ἡ καρδιά μου εἶνε πολὺ θουρκωμένη, νὸ ὅπως τώρα, πηγαῖνα ἐκεῖ, στο ἀτέλει τοῦ Μονερόν... Καὶ κλαίμε... κλαίμε ἀτέλειωτα κι' οἱ δύο μας. Κλαίμε, κλαίμε...

